

Изводи от първа национална кръгла маса в България

Отчетен материал 4.1 (1) на проект VeSMART

Отговорен партньор: ЕКОНОЛЕР БЪЛГАРИЯ

Версия 2.0, октомври 2021

Този проект е финансиран по програма Хоризонт 2020 на Европейския съюз със споразумение за безвъзмездна финансова помощ No 101033787.

Авторите на тази публикация носят цялата отговорност за нейното съдържание. Тя не отразява непременно мнението на Европейския съюз. Нито Европейската комисия, нито Европейската изпълнителна агенция за климат, инфраструктура и околната среда (CINEA) са отговорни за каквото и да е използване на съдържащата се тук информация.

Съдържание

Ключови изказвания от пленарната сесия:.....	3
Дискусии в паралелните сесии и основни изводи от кръглата маса:.....	4
Паралелна сесия 1: Финансиране за обновяване на жилищни сгради в Националния план за възстановяване и устойчивост	4
Паралелна сесия 2: Финансиране за енергийна ефективност на обществени и промишлени сгради	5
Паралелна сесия 3: Практическо приложение на проект 10 „Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници“	6
Заклучителна сесия – Научени уроци и предстоящи дейности.....	7

БЪЛГАРСКИЯТ ПЛАН ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ: МОЖЕМ ЛИ ДА ИЗПЪЛНИМ ЗАЛОЖЕНИТЕ РЕФОРМИ ЧРЕЗ ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ИНВЕСТИЦИОННИ ПРОЕКТИ?

Национална кръгла маса за финансиране на инвестиции в
енергийна ефективност в България

5 октомври 2021 г., 10:30 – 17:00

София, хотел „Балкан“ и онлайн

126 представители на заинтересовани страни	12 лектори
	20 делегати
	96 участници онлайн

Дискусионни теми:

- Финансиране за обновяване на жилищни сгради в Националния план за възстановяване и устойчивост
- Финансиране за енергийна ефективност на обществени и промишлени сгради
- Практическо приложение на проект 10 „Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници“

Ключови изказвания от пленарната сесия:

„НПВУ да бъде катализатор на стартиране на истински реформи в България. Това е Зелената сделка. Всъщност това е посока и основен ангажимент на всяко едно домакинство, на всеки един бизнес, на всяка една община и на държавата като цяло, за ускоряване на икономическата трансформация. Нашата реалност изисква обединение, на първо място, и, на второ място, намиране на специфичните за България решения. Трябва сами да положим основите за тази трансформация. Добрата новина е, че всички заложили реформи подсказват къде са най-големите проблеми.“

Георги Стефанов, WWF - България

„Възможностите за подобряване на финансовата рамка на плана са много. Умното харчене на европейските средства е ключово за успеха на прехода към устойчива енергия. И затова трябва по-силен обществен натиск.“

Тодор Галев, Център за изследване на демокрацията

„Добре е да не бъде изпуснат шансът за постигане на пазарно ориентиран модел, защото само той може да осигури постигане на целите, които сме си поставили, и в по-голяма степен да удовлетвори огромните нужди на страната. Нека не разчитаме само на този план да реши всички проблеми, които във времето са се натрупали и са доста сложни.“

Цвета Наньова, Българска фасилити мениджмънт асоциация

„Националният план трябва да го приемаме като подкрепящ механизъм. Всички, като общество, не само индустрията, държавата, общините, всички, като граждани, да се замислим и не просто да дефинираме проблемите, но и да потърсим верните решения. Това е наша обща грижа. Това е основният механизъм за възстановяване, средство, което ще ни доведе до икономическа трансформация. Промяна в мисленето и технологиите ще ни помогнат да бъдем развито общество с устойчива икономика, устойчива енергийна система.“

Добри Митрев, председател на УС на БСК

„НПВУ да не се използва за конкретни тактически, политически цели, тъй като касае съдбата на България и на българския народ в следващите 20-30 години.“

Валентин Николов, изпълнителен директор на КСБ

Дискусии в паралелните сесии и основни изводи от кръглата маса

Паралелна сесия 1: Финансиране за обновяване на жилищни сгради в
Националния план за възстановяване и устойчивост
Модератор Драгомир Цанев

Сесията беше открита от Драгомир Цанев (ЕнЕфект) с преглед на частта от НПВУ, отнасяща се за жилищните сгради и по-конкретно проект 9а. Особено внимание беше обърнато на предвидените в плана Декарбонизационен фонд, механизъм за изплащане на инвестициите в енергийна ефективност чрез сметките за битова енергия, както и на схемата за подпомагане на процесите за цялостна реновация на жилищните сгради, носеща наименованието one-stop-shop / „обслужване на едно гише“. Още по време на представянето участниците започнаха интензивна дискусия.

Беше отбелязано, че е пропусната възможност да бъдат извършени навременно необходимите законови промени, свързани с изпълнението на заложените реформи. Сред посочените примери бе въвеждане на дефиниция за енергийна бедност и позволяване на финансиране чрез битови сметки за енергия (on-bill financing). Критика беше отправена и по отношение на концепцията „гишетата“ да бъдат възложени на общините поради натоварването им с поредната несвойствена за тях дейност – да са медиатори през сложния път на обновяване на жилищни сгради, в т.ч. избор на изпълнители, контрол на процеса, проверка на качеството, решаване на спорове и много други.

По отношение на заложените специфични цели бяха споделени редица резерви от участниците – обновяване само на около 1000 сгради от целия сграден фонд, без оглед на финансовия статус на собствениците, както и непостигане на заложените национални цели – както поради високия компонент на безвъзмездна финансова помощ, водещ до малък брой обхванати сгради, така и поради недостатъчния размер на целевите спестявания от едва 30%. Недоумение събуди и декларацията чрез проекта да се изгради устойчив пазарен механизъм, при положение че огромната част от ресурса е предназначен за 100-процентова безвъзмездна финансова помощ, без съфинансиране, без оглед за създаване и развитие на каквито и да е съпровождащи интегрирани услуги.

На база на проведената дискусия и очертаните пречки се откриха следните предложения за действия и теми за по-нататъшно обсъждане:

- Необходимо е постепенно трансформиране на финансирането на мерки за енергийна ефективност в жилищни сгради в посока намаляване на грантовия елемент и заместването му с устойчив модел на финансиране.
  - За целта участниците си поставиха за задача да подготвят пътна карта, която да систематизира и идентифицира всеки необходим етап от процеса, както и да създаде регулаторна рамка, съобразена със законодателството на ЕС. Беше възприето разбирането, че чрез очертаване на стъпките на трансформация, експертната общност би могла да помогне за успешното и устойчиво въвеждане на необходимите промени.
- Необходими са хоризонтални мерки за подобряване на комуникацията, за установяване на система за проследяване на резултатите, за обучение на строителни специалисти и работници, събиране на по-голямо количество от данни на база енергийни характеристики, повишен контрол на качеството.
- Би било добре да се повиши осведомеността на гражданите относно това, което могат да постигнат чрез въвеждане на мерки за енергийна ефективност. На сегашния етап сътрудничеството с обществените медии търпи подобряване, за да се наложи тази тема в общественения дневен ред.
- Трябва да се преосмисли концепцията за обществени поръчки при прилагане на философията на „обслужване на едно гише“ поради несъвместимостта ѝ с изграждането на мрежи от доверени доставчици (възможно при намаляване на грантовия компонент под 50%).
- Специално внимание трябва да се отдели на методите за отчитане на икономии и тяхното доказване.

Паралелна сесия 2: Финансиране за енергийна ефективност на обществени и промишлени сгради

модератор Марко Марков

Сесията беше открита с презентация от Марко Марков (Екоопер), който очерта характеристиките на инвестиционен проект 9б от НПВУ като основен източник на финансиране за ЕЕ рехабилитация на нежилищния сграден фонд в периода 2022-2026 г. Г-н Марков отдели време да коментира нуждата от актуализация на Наредба РД-16-347 от 02.04.2009 г. като потенциално ефикасен инструмент за насърчаване на пазара на ЕСКО услуги в сектора на публичните сгради. В края на презентацията беше разгледана значимостта на бъдещия Национален декарбонизационен фонд за

цялостното развитие на пазара на финансови инструменти за енергийна ефективност в България.

След презентацията на Марко Марков, г-жа Зоя Василева от Матиг Мениджмънт Партньърс представи налични инструменти за прилагане на стандартизиран подход към финансово оценяване на ЕЕ проекти в сградния сектор и определяне на необходимия размер безвъзмездна помощ при финансовото структуриране на подобни проекти.

След тези две планирани презентации, сесията продължи с оживена дискусия с активното участие на присъстващите в залата представители на БФЕЕВИ, НДЕФ, Фонда на фондовете, Община Габрово, както и с множество въпроси и коментари от страна на онлайн участниците.

Като основни изводи, които да послужат при формирането на теми за по-нататъшно обсъждане, се очертаха :

- Публичният ресурс трябва да бъде разпределян внимателно и с оглед на реалните потребности на бенефициентите, като се установи прецизен подход при употреба на грантове, за да окажат възможно най-голям позитивен ефект върху българската икономика.
- Изискват се промени и синхронизация на съществуващата законова и регулаторна рамка с целите и инструментариума на дългосрочната стратегия за обновяване на сградния фонд. Така например, освен корекции в Наредба РД-16-347, за да бъдат стимулирани българските общини да използват механизма на договорите с гарантиран резултат (ДГР), е възможно да бъдат разгледани и промени в Закона за общинския дълг, които да премахнат или облекчат ограничаването на размера на ДГР до 15% от средногодишния размер на отчетените капиталови разходи.
- На пазара в момента има достатъчно финансови инструменти (ФЕЕВИ, НДЕФ, кредитни продукти на Фондовете за градско развитие и пр.), с които може да се започне плавният път към достигане на поставените от националната дългосрочна стратегия цели и решаване на текущите проблеми. НПВУ и Декарбонизационният фонд ще играят съществена роля в процеса по обновяване, но не следва да се разчита единствено на тях и да се изчаква техният старт.
- Необходимо е да се предвидят средства за осигуряване на техническа помощ за финансовите институции, която да намали нивото на възприемане на кредитен риск, произтичащ от техническата сложност на ЕЕ проектите, както и от сложния процес по измерване и верификация на енергийни спестявания.
- Необходимо е да се обърне особено внимание на информационните и обучителни кампании, с оглед да се формира отговорно отношение към ЕЕ у крайните потребители.

[Паралелна сесия 3: Практическо приложение на проект 10 „Програма за финансиране на единични мерки за енергия от възобновяеми източници“](#)

Модератор: Генади Кондарев

Г-н Генади Кондарев от E3G откри третата паралелна сесия с кратка презентация относно Програмата за единични мерки за енергия от ВЕИ. Той отбеляза, че като финансов обем програмата е еволюирала в голяма степен спрямо първоначалния си вариант (от по-ранните редакции на НПВУ) с близо 10 пъти увеличение на заделения

ресурс. Бяха представени типовете проекти, които ще бъдат допустими за финансиране по програмата, размерът и условията за финансиране на отделен проект, както и условията за допустимост на бенефициентите. Г-н Кондарев завърши своята презентация с представяне на времеви график за изпълнение на програмата, както и на очакваните резултати.

След въвеждащото представяне се проведе дискусия между присъстващите представители на АУЕР, КСБ, Столична община, частния сектор и онлайн участници. Изводите, направени от дискусията, са следните:

- Програмата ще установи устойчив бизнес модел на пазара, който да преустанови грантовото финансиране.
- Енергийната ефективност трябва да бъде поставена на първо място и комбинирана с инвестиции във ВЕИ. Програмата е добра възможност не само за по-малките общини, които до скоро не са имали достъп до подобни източници, но и за всички отговарящи на условията общини. Чрез участието си общините ще успеят да задвижат механизъм за финансиране на подобни мерки. Програмата е бърз инструмент за преодоляване на икономическата криза и оставя инициативата в ръцете на общините и местния бизнес.
- Програмата представлява интерес и за частните финансови институции, които следят отблизо нейното развитие и имат готовност за подготовка на финансови инструменти с гъвкави условия за осигуряване на самоучастието.
- Изключително важно е да се предвиди техническа помощ за общините с конкретни технически спецификации, изисквания към съответното оборудване, гаранционни условия и друга необходима техническа информация, за да се извършва навременен контрол.
- Важна стъпка към подобрене на контрола би било да има система за онлайн мониторинг на потребление и производство на всички инсталации. Налични са редица лесни решения, които не биха оскъпили инсталациите.

Заклучителна сесия – Научени уроци и предстоящи дейности

Модератор: Драгомир Цанев

В заключителната пленарна сесия, докладващите от паралелните сесии представиха обобщение на дискусиите и направените от участниците изводи и препоръки.

Сред изводите от първата сесия, г-н Цанев подчерта ролята на ефективни хоризонтални мерки за подобряване на комуникацията и повишаване осведомеността на гражданите, като също не бива да се омаловажава значението на обученията на строителни специалисти и работници. Той обобщи изказванията на участниците, които обръщат внимание на концепцията за обществени поръчки при прилагане на философията на „обслужване на едно гише“, както и на методите за отчитане на спестявания и проследяване на резултатите от изпълнението на проекти за енергийна ефективност.

Заключенията от паралелна сесия 2 бяха представени от Марко Марков. Той обобщи единодушното разбиране, че е необходимо публичният ресурс да бъде оптимално вложен, което изисква внимателно планиране, промени и синхронизиране със съществуващата правна рамка, така че да се улесни работата с ЕСКО компании, както и разработването на достъпни финансови инструменти на пазара за енергийна

ефективност. Сред изводите, направени по време на сесията, г-н Марков отбеляза, че предвид неотложното намаляване на високия компонент на безвъзмездна финансова помощ, е положително, че банките вече имат налични финансови продукти, с които професионалната общност следва да се занимае по-добре. В края на изказването си г-н Марков още веднъж акцентира върху ролята на Националния декарбонизационен фонд, като коментира, че по-нисък интензитет на гранта е за предпочитане, като той трябва да предимно за намаляване на риска за търговските банки и специализираните фондове, а ненужното усложняване и бюрокрация на процеса трябва да се избягва на всяка цена. В заключение, той обърна внимание, че е необходима по-ясна формулировка на планираните инструменти и механизми, за да се изгради доверие в тях.

Станислав Андреев представи изводите от паралелна сесия 3, сред които най-важните са предвиждането на техническа помощ за реализирането на проекти за ВЕИ в общините с конкретни технически спецификации, които да подпомогнат надеждния контрол. Той очерта основните дискуссионни моменти, като участници в дискусиата от АУЕР, КСБ, Столична община и частния сектор се обединиха около значението на проследяването на резултатите и мониторинг, които са важни компоненти както за крайните потребители, така и за частните финансови институции, имащи интерес и готовност да предоставят необходимите гъвкави условия за осигуряване на самоучастие.

Националната кръгла маса завърши с дискусия с участието на представители на публични власти, професионални и браншови асоциации, финансиращи институции, общини и енергийни експерти относно наличните инструменти за реализиране на заложените в НПВУ реформи.

Всички участници се обединиха около разбирането за преустановяването на практиката на 100% грантово финансиране на проекти за енергийна ефективност, като в същото време бъдат защитени правата и интересите на уязвимите потребители. Ивайло Алексиев (АУЕР) още веднъж обърна внимание, че НПВУ има краткотраен обхват, а планираните реформи и механизми изискват време за подготовка, като призова за решително действие с наличните инструменти и при липсата на дефиниции, които подлежат на по-широк диалог и консенсус. Партньорите по проекта, с подкрепата на експерти от представените организации, предложиха съдействие на МРРБ за адаптиране на проекти 9а и 9б към НПВУ с оглед постигането на общата европейска цел за увеличаване на обхвата и дълбочината на програмите за обновяване, като също така заявиха готовността си да започнат работа по пътна карта, която да синтезира всички надеждни решения с цел трансформация на неефективните механизми за сградно обновяване, работещи досега.